

Glimtar från ett svunnet Tyresö

Episoder som Bertil Lind (1923-2015) berättat för mig, Lennart Lind, som är hans son.

Bertil tyckte om att imitera de original han kom i kontakt med och såg gärna det humoristiska i det som hände. Han tyckte också om att skoja och retas med gubbarna, som alla var en till två generationer äldre än han själv. Jag ska här försöka återge något av allt han har berättat för mig.

En del historier har Bertil troligen hört av sin pappa Josef (1881-1960), eftersom Bertil var för liten då de utspelade sig.

Personer som nämns i berättelsen, förutom familjen Lind

Arbogaerik, Karl Axel Jansson, 1874 i Ramsberg i Västmanland – 1942 i Tyresö, grovarbetare

Aron Willix, 1886 i Tyresö – 1948 i Tyresö, arrendator

Artur Bjärggård, 1902 i Förslöv i Skåne – 1975 i Tyresö, skollärare, kantor, klockare

Artur Renfors, 1896 i Sund på Åland – 1964 i Tyresö, skogsarbetare, grovarbetare

Bodén, August Bodén, 1872 i Tumbo i Södermanland – 1954 i Tyresö, skogsarbetare, diversearbetare

Brehmer, Tore Vilhelm Brehmer, 1909 i Linköping – 1992 i Österhaninge, fjärdingsman

Dalai Lama, Karl Gustaf Helmer Elfstrand, 1876 i Össeby-Garn – 1952 i Stockholm, ladugårdskar

Doktor Rasch, Fredrik Wilhelm Rasch, 1895 i Forsa i Hälsingland – 1982 i Tyresö, doktor

Erik Englund, 1879 i Stockholm – 1964 i Tyresö, kördräng, diversearbetare

Skala, Hulda Englund, 1886 i Norberg – 1976 i Tyresö, gift med Erik

Einar Englund, 1923 i Tyresö – 1991 i Farsta, son till Erik

Erik Sjöblom, 1901 i Edebo i Uppland – 1973 i Bålsta, statardräng

Fjärsmanspelle, Gustaf Pettersson, 1867 i Brännkyrka – 1935 i Tyresö, fjärdingsman

Grönblad, Anders Johan Lennart Grönblad, 1915 i Ununge i Uppland – 1993 i Tyresö, gårdskar, grovarbetare

Gubben Löfberg, Johan Robert Löfberg, 1856 i Teda i Uppland – 1938 i Tyresö, jordbruksarbetare

Handlarnisse, Eugen Nilsson, 1889 i Stockholm – 1937 i Tyresö, affärsinnehavare

Sara Nilsson, 1888 i Tyresö – 1968 i Stockholm, gift med Handlarnisse

Häggen, Karl Amandus Häggström, 1872 i Ljuder i Småland – 1947 i Tyresö, diversearbetare

Johan Wennström, 1859 i Nysätra i Uppland – 1942 i Tyresö, arrendator

Jonsson, Johan August Jonsson, 1873 i Dalarö – 1946 i Tyresö, grovarbetare, lantarbetare

Konradjanne, Konrad Jansson, 1882 i Uppsala-Näs – 1948 i Tyresö, busschaufför, trafikförman

Murar Sven, Karl Emil Svensson, 1884 i Blidö – 1974 i Tyresö, murare

Oskar Larsson, 1907 i Överselö i Södermanland – 1981 i Tyresö, jordbruksarbetare, chaufför

Gumman Laska, Emma Matilda Larsson, 1868 i Vansö i Södermanland – 1950 i Tyresö, mor till Oskar

Målarjohne, John Karlström, 1898 i Stockholm – 1974 i Tyresö, målare

Rättarn, Ivar Blomberg, 1901 i Nyköping – 1977 i Tyresö, rättare

Rätterska, Rut Blomberg, 1899 i Värnamo – 1988 i Tyresö, gift med Rättarn

Skogvaktarolle, Olof Willix, 1900 i Tyresö – 1979 i Tyresö, skogvaktare

Smen, Karl Teodor Andersson, 1879 i Jäder i Södermanland – 1953 i Tyresö, smed

Smeska, Edla Amalia "Alma" Andersson, 1870 i Lista i Södermanland – 1948 i Tyresö, gift med Smen

David Andersson, 1903 i Lista i Södermanland – 1985 i Sollentuna, smed, son till Smen

Specke, Ivar Lundell, 1894 i Tuna i Uppland – 1976 i Tyresö, inspektor

Selma Lundell, 1889 i Fristad i Västergötland – 1976 i Tyresö, gift med Specke, småskollärlarinna

Staberg, Per August Staberg, 1864 i Hardemo i Närke– 1928 i Tyresö, arrendator

Sunkan, Karl Johan Sundgren, 1868 i Tyresö – 1956 i Tyresö, skogsarbetare

Vahlström, Karl Vilhelm Vahlström, 1878 i Västerhaninge – 1943 i Tyresö, kördräng

Samt ytterligare några där jag endast känner till smeknamnen.

Det här hände på 1920-talet inför en helg, troligen påsk eller pingst. Bertils pappa, Josef Lind, var på väg hem till Edinsborg tillsammans med sin granne Smen. När de kom närmare såg de Smens hustru Alma stå och vinka avvärande, kom inte hit. På trappan stod landsfiskalen och Fjärsmanspelle samt en brännvinskokare och tre flaskor hembränt. Smen stannade till och sa: "Vet jag, gumman står dännar och vinkar." Josef svarade: "Äh, dom har ju redan sett oss." Så de fortsatte hem. När landsfiskalen och Fjärsmanspelle skulle åka därifrån och ta med sig kokare plus flaskorna sa Pelle: "Men det är ju ändå helg. Skulle inte Lind kunna få behålla en flaska?" Det fick han och på kvällen kom sedan Fjärsmanspelle tillbaka och hjälpte till att tömma flaskan. Han var nämligen också ganska törstig av sig. Josef och Smen hade snart tillverkat en ny kokare.

En annan historia är från 1928. I mars dog gubben Staberg. I väntan på begravning ställde sönerna ut liket i uthuset. När helgen kom skulle det supas. Sönerna tyckte att farsgubben skulle få vara med, så de bar in honom och ställde honom lutad mot väggen. I värmen så tinade han så småningom och sjönk ihop. Då tyckte grabbarna att han hade fått nog och ställde ut honom i boden igen. När han skulle läggas ned i kistan var benen för långa, så man sågade av dem för att han skulle få plats, enligt historien.

På 1930-talet bodde familjen Lind i Raksta. Där finns det två stugor. Linds bodde i den större och Jonsson ensam i den mindre. Jonsson blev ofta drabbad av Bertil och hans yngre bror Gösta. De tyckte om att retas med honom. Vid ett tillfälle ville de låna tändstickor av Jonsson. De fick låna en stor ask. När de skulle lämna tillbaka asken hade de fyllt den med flugor. Då Jonsson skulle kolla hur många stickor som fanns kvar flög alla flugorna ur asken och satte sig på fönsterrutan i rummet.

Ibland fick de för sig att kasta småsten på Jonssons skorstenspipa. Då de inte fick någon reaktion gjorde sig Gösta ärende in till Jonsson för att höra hur det lät när Bertil kastade sten. När Jonsson inte

sade något påpekade Gösta att det var något som lät. "Ja, det brukar göra det", svarade Jonsson som säkert visste vad det var men inte ville låtsas om något.

Vid ett annat tillfälle kom bröderna på att man kunde skjuta med luftgevär på skorstenspipan. Det de inte visste var att Jonsson precis den dagen hade målat spiskåpan vackert grön invändigt. När skotten träffade pipan föll sotet ned och fastnade i den nymålade kåpan då färgen ännu inte hunnit torka. Då var Jonsson inte glad. Han kom utfarande och ropade: "Det vore lagom att kasta en dynamitgubbe mitt i högen. Jag skiter i om jag hamnar på holmen." (Långholmen)

Jonsson var född och uppvuxen på Dalarö, men hade en dialekt som lät som om han kom från Närke. Det gjorde att han använde en del ord som bröderna tyckte lät roliga. En gång försökte Bertil och Gösta att göra smällare genom att lägga tändstickor mellan två tändsticksaskspån och slå på detta med en sten. Då det inte lyckades ville Jonsson ge dem ett råd och sa: "Lägg på mira plåm." Då ropade bröderna högt: "Plåm, plåm", så det ekade. Jonssons kommentar var: "Nu fick ni nå't å tjata om igen. Det kvittar vad man säger så har ni alltid nå't skitord å kasta ått en."

En vår hade bröderna fått tag i ett par kajungar som blev väldigt tama. De följde med grabbarna när de var ute. En dag när de kom hem från skolan var kajungarna borta. De pratade med sin mamma, Agnes, och sa att de trodde att Jonsson var skyldig. När Jonsson senare mötte grabbarna sa han: "Ni tror ått jag har gjort å med kajunga sa ho, men jag skiter i både er och kajunga förrexten." I själva verket var det Agnes som hade haft ihjäl dem för att de skitade ner så mycket.

På den tiden fanns det batterier av märket SAJO. Bertil ändrade det till SAHO och visade för Jonsson. Han verkade inte förstå skämtet.

En morgon när Bertil skulle ro över sjön kom Jonsson hastandes och sa: "Får jag ro med dig ikring, jag menar över sjön med dig i båten?" Det var tydligen svårt med ordföljden i hastigheten.

Ofta rodde Jonsson själv över sjön och en tid fick han alltid Sunkan, en annan ungarl med sig. Sunkan hade den egenheten att han alltid skulle uträtta sina naturbehov under färden, så han satte sig med ändan ut över aktern. En dag hade Jonsson fått nog av detta och gjorde ett ryck med årorna så Sunkan föll över bord. "Han skällde så nord in i helvete hela da'n", berättade Jonsson glatt på kvällen när han kommit hem till Raksta igen.

Det hände att Jonsson var påverkad av alkoholhaltiga drycker. Vid ett sådant tillfälle låg en huggorm på trappan utanför dörren. Jonsson böjde sig ner och sa: "Ska du komma in och si etter hur Jonsson har de te väx"? Ormen rullade ihop sig till huggställning men Agnes hann emellan och fick undan ormen med hjälp av en sopkvast. Annars hade han nog blivit ormbiten. Jonsson sa alltid Jonsson om sig själv.

En sommar hade han varit bortrest till en släkting i Roslagen i två veckor. När han kom hem och öppnade dörren trängde en frän odör ut. Han hade glömt att tömma slaskhinken innan han åkte så den hade stått och jäst i värmen så det stank. Jonsson sa: "Det luktar lite men det är inte så farligt."

Jonsson hade flera bröder. "En hade kört ihjäl sig på "mortcykel" och en hade "gjort å med sig." Vid dessa tillfällen hade Jonsson sagt att han "var så nirslajen så han kunde varken äta eller dricka". Men druckit måste han ha kunnat för han var berusad när han kom hem till Raksta igen.

Jonsson var ganska snål. När han skulle äta strömming ställde han fram ett fat med stekt fläsk som aptitretare, men ställde sedan undan fläsket igen när han ätit klart. Han hade en katt som hette Grållan. Han spädde ut hennes mjölk med vatten så grabbarna kallade det för Grållans vattenblandning. En gång hade Jonsson fångat en råtta i en fälla i form av en liten bur. Han skakade

fällan så råttan blev yr. Sedan hällde han ut råttan framför nosen på Grållan som bara satt och tittade. "Ska du inte ta råtta din djävla katta", sa Jonsson och slog fällan i huvudet på Grållan. Under tiden hade råttan lyckats krypa in under en byrå så Jonsson tog Grållan och tryckte in henne under byrån också. Man nästan hörde hur det knakade i Grållan. Jag vet inte hur det gick för råttan.

En midsommarafton var Jonsson ganska berusad. Bertil och Gösta skulle ro över sjön för att komma till dansbanan. De kom på att de kunde ta Jonsson med sig. Han gick i bara underkläder. Som så många män på den tiden, gick han i grå undertröja och gråa långkalsonger. De lyckades få ner Jonsson i ekan. När Jonsson satt ner och såg sina långkalsonger sa han, "Men inte kan väl Jonsson åka på det här viset", och lyckades ta sig i land igen. Grabbarna kom i alla fall fram till midsommarfirandet och där hittade de en annan att retas med, Bodén, som jag återkommer till. Han höll på att skjuta prick med luftgevär. Grabbarna ställde sig bakom honom och varje gång han skulle avlossa ett skott så gjorde de något ljud som fick Bodén att rycka till. Inte ett skott träffade tavlan, alla hamnade uppe i en björk.

En annan historia om Jonsson, fast då bodde han inte kvar i Raksta. En dag låg han ganska berusad på sin säng. In kommer en tjuv och tar hans fickur som hänger på väggen. Jonsson var oförmögen att hindra honom. Han blev inkallad till tinget för att vittna om händelsen, men var inte nykter då heller. Han knallade fram till domaren fast det inte var hans mål som var uppe för förhandling. Jonsson: "Jag såg när han snodde klockan, så her gjorde han", och gjorde en kraftsande rörelse med handen. "Det var djävligt svinaktigt gjort." Jonsson höll på att få böta för störande av ordning. Bertil tror att ärendet lades ned.

En sista episod med Jonsson. Bertil och hans pappa Josef samt Jonsson hade åkt in till Stockholm. Josef och Jonsson var inte spiknyktra då heller. Jonsson ville köpa en vegmamössa (vegamössa) så de gick till Södra Varuhuset som låg på Götgatan i närheten av Medborgarplatsen. Han frågade en expedient var avdelning för mössor var belägen. Hon svarade: "Rakt fram och så trappan upp till vänster." Jonsson hörde inte det där om trappan utan gick rakt fram och hamnade i provrummet för damer. Där befann sig några damer, mer eller mindre halvklädda. De skrek och Jonsson kom ut igen skrattandes. På väg till bussen hem skulle de gå över gatan vid korsningen Götgatan – Ringvägen, som var livligt trafikerad redan på den tiden. Då de fick grön gubbe började de gå, men mitt på övergångsstället stoppade Jonsson en man med orden: "Vad tycker du om den där Hitler förrechten? Det är väl en tockig djävel?" Under tiden hade bilarna fått grönt ljus och 54:ans buss slog på signal. "Får inte Jonsson tala ve folk?" undrade Jonsson medan Bertil försökte få honom med sig till trottoaren. När de så småningom kom hem igen med bussen till Tyresö och steg av vid affären stod Konradjanne där. "Här står du som en ann ballong", sa Jonsson och pekade Konradjanne på magen. "Står jag i vägen för dig?", undrade Konradjanne. "Nä, men du står här i alla fall", svarade Jonsson, som kunde vara lite spydig ibland.

1931 fyllde Josef 50 år. Han firade i nästan en månad. 800 pilsner roddes över sjön av sönerna. En gång varje månad kom en gårdfarihandlare som kallades för Tumbanisse på besök. Han var också törstig så han blev kvar en vecka och sov i syrenbersån. Varje gång han visade något livstecken var Josef där med en flaska och så nickade han till ett tag igen.

Det hände att Josef tog med sig supbröder hem till Raksta. Vid ett sådant tillfälle var det Oskar Larsson och August Bodén. När de kom in gick larmet bland sönerna: "Bodén är här!" Han var ju lättretad så här kunde det kanske bli något. Plötsligt sa Bodén: "Nu är klockan kvart i fyra på söndagsmorgon." "Då är en riktig klocka fyra", sa Josef. Därvid flög Bodén upp, slog näven i bordet och förkunnade att: "Detta är ett äkta Omegaur." De hade potatis som tilltugg till brännvinet. Oskar sa att han ville ha potatisen oskalad, varvid grabbarna gav honom bara potatisskal att äta. "Bråka

nu", utropade han då. Men det gjorde vi ju redan tyckte Bertil. Efter en stund sa Bodén: "Sen går jag och lägger mig hos din gumma där." "Nej, kom inte hit", sa Agnes med skärpa i rösten.

När Josef söp om lördagskvällarna brukade han alltid spara en redig sup till söndagen för att få en "återställare". En söndagsmorgon när de vaknade sa han åt Agnes: "Ge mig flaskan." Hon tog flaskan och drack upp det som fanns kvar. Josef blev alldeles stum och föll tillbaka mot kudden igen. Troligen mårde varken han eller hon så bra den dagen. Hon brukade aldrig dricka sprit.

1941 flyttade familjen Lind från Raksta till Telegrafan. Där fick de familjen Englund som grannar. Linds bodde på bottenvåningen och Englunds en trappa upp. Där fann Bertil en likasinnad kamrat i Einar Englund. De var jämnåriga och hade mycket roligt ihop. Bland annat var de och pallade äpplen när det var säsong. Ibland fick de dock skulden fast de var oskyldiga. Det hände sig en gång att någon kvinna hade vänt sig till skolläraren Artur Bjärgård och beklagat sig över att några pojkar hade varit och pallat hos henne. "Det måste vara Linds och Englunds, för det är de ända som har vägen förbi på väg hem från skolan", hade hon sagt. Som straff fick de gå ut och bryta björkris som läraren sedan använde för att spöa dem i ändan. Sedan fick de gå till damen och be om ursäkt för något de inte hade gjort. Som belöning fick de ta med sig äpplen när de gick därifrån. När de andra grabbarna i klassen fick höra det sa de att de också hade pallat hos henne. Efter en risbastu knallade även de till damen och fick äpplen.

Vid ett tillfälle hade en ruta gått sönder. Ingen erkände sig skyldig så läraren beordrade alla grabbar att dra ned byxorna så de kunde få sig en omgång. De var så många så läraren var tvungen att ta en paus efter hälften. Einar hade förberett sig och gned in ändan med lök. Därmed kändes inte riset så mycket. Einar, lutad över katedern, vände ansiktet mot klasskamraterna och flinade.

Josef var ganska begiven på sprit och det brändes eget. Hos Handlarnisse, som hade affären, och hans hustru Sara, skrev man upp i bok när man handlade och betalade när männen fått lön. För Linds bestod inköpen av diverse, socker och jäst. Det Agnes handlade var diverse, resten gick till Josefs bränneri. En gång när Agnes skulle handla sa Sara nej. "Det blir inget mer handlat förrän räkningarna är betalda." När Agnes kom hem utan mat undrade Josef vad som stod på. Då hon förklarat situationen tog Josef med sig en flaska och begav sig till Handlarnisse. Efter en stund och några supar sa Handlarnisse: "Skicka hit kärringen. Det är klart att ni ska ha mat." Sedan fungerade det ett tag igen tills Sara sa ifrån nästa gång.

Ett av alla original i Tyresö gick under namnet Toscanini. Einar hade vid ett tillfälle förargat honom på något vis. Toscanini hade då sagt: "Kom hit Englundsunge så ska jag slå både armar och ben av dig." Einar: "Det kan du inte Toscanini." Toscanini: "Jo tänk för att han kan det du."

Einar kunde vara retsam även mot sin pappa. Vid ett tillfälle höll man på att plocka potatis. När Englund skulle lyfta säcken hängde sig Einar på och tyngde ned den. Englund vände sig om, släppte säcken och gav Einar en torvel så att mössan flög av, medan han vrålade: "Förbannade döholk!" (torvel = örfil) Enligt Bertil hade Einar inte så mycket hår på bakhuvudet. Det berodde nog på alla torvlar han fått, var Bertils teori.

När Englund var hemma låg han gärna på soffan och läste tidningen medan han lyssnade på radion. Han tyckte om dragspelsmusik. Einar gjorde vad han kunde för att retas. Var det dragospel så stängde han av radion. Då måste ju Englund gå upp och sätta på den igen. Var det däremot någon operaaria med Hjärdis Schymberg, en av dåtidens stora sopraner, höjde Einar volymen vilket fick Englund att vråla: "Stäng av skiten." Sedan for han upp från soffan för att dela ut en torvel, eller två. Huset var byggt med skorstensstocken i mitten, vilket gjorde att man kunde springa varv på varv runt i

lägenheten. När avståndet blev för litet försvann Einar nedför trappan. "Kom hem när du är hungrig", vrålade Englund efter sonen.

Englunds hade två katter, Milten och Grållemåns. Vid ett tillfälle kom en kvinnlig släkting på besök. Jag tror hon hette Alice. Hon hade en hund med sig. Den började skälla och Milten försvann upp i ett träd, där han satt och sköt rygg. Englund: "Ta bort hunddjäveln!" Alice, till hunden: "Du är så duktig." Englund med ilska i rösten: "Ta bort hunddjäveln!" Englund var stor kattvän.

Englund, hade också lätt för att se det roliga i saker som hände, så Bertil och han fann också varandra trots att det skiljde 44 år i ålder. De hade ofta roligt bakom ryggen på gubbarna de jobbade ihop med. En som Englund ofta frågade Bertil om var Smen, som jobbade tillsammans med sin son David och Bertil i smedjan. När Bertil fortfarande bodde i Raksta så passerade han Telegrafan på vägen hem. Då satt alltid Englund på trappan och frågade: "Hur har det gått för Anders?" Smen hette egentligen Karl Teodor Andersson. Bertil fick då redogöra för dagens händelser. Vid ett sådant tillfälle hade Specke, inspektoren på gården, varit och frågat om något som inte var färdigt. Smen hade då blivit irriterad och skällt på Specke och använt ord som förbannade långrygg och "möljböx". När Englund fick höra detta av Bertil utbrast han: "Sa han det? Det var en djävel. Sa han det? Djävla Anders." Englund blev väldigt imponerad. Han sa ofta själv: "Jag ska ge den där långryggen när han kommer." Men när Specke dök upp så lyfte Englund på mössan och bockade. Han vågade aldrig säga vad han tyckte direkt till Specke.

Nästan varje morgon när Smen och Bertil närmade sig smedjan gav Smen Bertil nycklarna för att låsa upp med orden: "Jag måste gå och skita kännerna." Englunds kommentar när han hörde detta: "Kunde han inte ha gjort det innan han gick hemifrån, va?"

Englund var ofta hungrig. Han sa att aptiten växer vartefter man äter. Det hände, när man var ute på fälten och jobbade, att han fick åka hem efter niorasten på morgonen och hämta mer mat för matlådan var slut. När han kom hem från jobbet och ställde ifrån sig cykeln kunde det hända att han vrålade till sin hustru som satt i fönstret en trappa upp: "Sätt på två ägg!" Det var tydligen bråttom. Bertil har berättat att Englund på sitt nattygsbord hade frukt, karameller, snus och någon smörgås som hans hustru "Skala" hade gjort iordning för natten. Skala hette egentligen Hulda. Smeknamnet kom av att hon ofta sa: "Skala iväg och hämta det." Fast Englund sa alltid Hulda om och till sin hustru. Ett annat uttryck som hon hade till olydiga ungar var: "Annars får du slag för öra." Hulda var född i Norberg.

Smen och Englund jobbade ihop ibland. Vid ett tillfälle skulle de riva någon typ av förråd. Medan de stod och funderade över hur de skulle gå till väga kom Specke. "Börja med att riva av taket", sa Specke. Sedan fick Smen och Englund det som valspråk, vad de än skulle göra. När de skulle bättra på vattenrännan vid sågen intill Strömstugan stod Englund uppe i rännan medan Smen stod nere på backen. "Börja med att riva av taket", vrålade Englund, som hade en ganska stark röst. När han inte fick någon reaktion av Smen tittade han över kanten på rännan och ser då att Specke står bredvid Smen. Det blev till att lyfta på mössan och bocka. Smen hade ju inte haft någon chans att varna Englund när Specke plötsligt dök upp.

En gång berättade Englund för Bertil att Smen hade ont i axeln. Enligt Englund hade Smen sagt: "Jag får inte upp armen högre än så här", och hade armen i axelhöjd. "Och så här är stört omöjligt", och så hade han sträckt armen rakt upp över huvudet.

Bodén jobbade i sågen ibland. Han brukade skjuta ut brädorna när de var sågade. En av valsarna som brädorna gled på var skadad så han fick ta fart för att det skulle gå. En gång var Bertil också där. Han knöt fast en krok i ändan på ett rep som han fäst runt en bjälke. Bodén hade en skinnjacka med en

slejf på ryggen. När Bodén tog fart krokade Bertil fast repet i slejfen. När repet blev spänt slog Bodén på ändan, vilket var det sista Bertil såg när han försvann nedför trappan. Det var ganska mörkt i sågen och en annan gång hade Bertil gömt sig i skumrasket när Bodén jobbade. Plötsligt brände Bertil av en kamerablixt. Bodén: "Va fan var det där?" Han såg inte Bertil i mörkret. Förmodligen bara en massa ljuspunkter efter blixten. Snart brände Bertil av en till. Bodén: "Det var andra gången." Bertil tyckte som sagt om att retas med gubbarna.

Ett flertal roliga episoder är knutna till Karolinahemmet. På bottenvåningen fanns Posten. Där bodde också Oskar Larsson med sin mor Gumman Laska, Emma Matilda Larsson. En trappa upp bodde Smen och Smeska, hans hustru Alma. Där bodde också August Bodén. Bodén var snarstucken och tacksam att reta. Detta utnyttjade Bertil ofta. Det hände ibland att Bertil, hans bror Gösta och Oskar Larsson träffades hemma hos Bodén. Bodén tyckte om att sjunga. Det kunde bli *Halta Lotta* eller *Lugn, lugn vilar sjön*. När de börjat sjunga så härmade Bertil Bodén, som då tystnade för att höra vad Bertil gjorde. Då sjöng Bertil som vanligt igen tills Bodén började sjunga. Då började Bertil härmna igen. Det blev lite av växelsång.

Bodén tyckte om att bryta arm, men han var ganska tanig och inte särskilt stark, så oftast förlorade han. Ibland lät de honom vinna varvid han for upp och utbrast: "Ser ni så djävla stark jag är", och slet till så knapparna lossnade ur västen och for ut över golvet. "Jag har varit gardist", sa han med viss stolthet i rösten.

Några gånger hade Bertil och Bodén varit inne i affären samtidigt. Bertil hade då noterat att Bodén ofta uttalade detta önskemål: "Stockholmstidningen, en ask 'Arab' och 50 öre kaffebröd på samma gång." Någon gång kunde det även bli en fläskkorv. En gång när de var inne i affären samtidigt skulle Bodén gå ut därifrån men vände i dörren. Prästen hade gått förbi utanför och Bodén ville inte träffa honom. Bodén: "Då vill han att jag ska gå i kyrkan men det vill inte jag." Bertil och Gösta hade en gång köpt små knallskott på Buttericks som man kunde sticka in i cigaretter. En sådan trycktes in i en Arab. När Bodén tände sin cigarett small det till och cigaretten såg ut som en smällkaramell. Och Bodén blev arg förstås.

Ibland fick Bertil och Gösta för sig att lyssna på Bodén. Han var ungtkarl och bodde ensam. Det hände att han pratade med sig själv. En julafton stod bröderna utanför hans dörr och lyssnade. På radion spelades julmusik. En radioröst sade: "Vi har fortfarande 15 minuter kvar att spela och sjunga." "Ja, det var bra det", hördes Bodén. Plötsligt for dörren upp och Bodén undrade: "Vad gör ni här uppe i korridor'n?" Grabbarna blev lite ställda, men Bertil fick ur sig: "Vi skulle se när Posten är öppen." "Det står väl för fan där nere", blev Bodéns svar. Och det hade han ju rätt i, menade Bertil senare.

En annan gång hade Bertil köpt en liten tryckeriutrustning med lösa gummytyper från Clas Ohlson i Insjön. Han och Gösta tryckte upp små lappar med texten "Kilroy was here". Det var en välkänd fras under andra världskriget och kom från USA. En kväll satte bröderna upp dessa lappar på många av gubbarnas dörrar. Nästa morgon, så fort Bodén fick syn på Bertil, spände han ögonen i Bertil och sa: "Tjilrooy har varit här du." Bertil svarade undrande: "Tjilrooy, vem är det?" "Ja, den där de skriver så mycket i tidningarna om. Vad fan har han gjort här?" Bodén var märkbart irriterad över att Bertil inte genast erkände sig skyldig. Senare berättade Smen för Bertil att Bodén hade knackat på hos honom på morgonen, ganska ilsken. Men när han upptäckte att Smen också fått en lapp hade han lugnat ner sig något.

Apropå kriget så diskuterade gubbarna krigsutbrottet i början av september. Bodén ansåg att: "England och Frankrike har inte med den saken att göra." (Att Tyskland hade gått in i Polen.) Smen sa efteråt till Bertil: "Jag förstår inte ått han är så förbannade tyskvänlig." Bodén hade ju varit gardist och många militärer i Sverige såg upp till den tyska armén på den tiden.

Bodén var ofta utsatt för grabbarnas hyss. Bertil och Einar Englund var nog de drivande med Gösta som försiktig deltagare. Det hände att de spelade hartsfiol för honom. Bertil fick förtroendeuppdraget att fästa nålen mot fönsterrutan. Det var mörkt ute så när Bodén hörde att det var något vid fönstret skulle han kolla vad det var. Han tryckte näsan mot rutan så den blev alldeles platt men såg inte Bertil i mörkret. Snart fick han dock höra vad det var frågan om när "musiken" kom igång.

Ett annat nöje var att blända Bodén. Bertil hade en cykel med dynamon på bakhjulet. Framlyset kunde han slå på och av med en strömbrytare. En av grabbarna vevade pedalerna så att det hela tiden fanns ström till lampan. Bertil slog på lyset så det sken in i Bodéns rum. Då satte han upp en tidning i fönstret som skydd. Efter en stund kunde han inte låta bli att titta över kanten på tidningen och då slog Bertil på lyset igen.

Under kriget körde man ju på gengas. Då behövdes mycket gengasved. En dag skulle några av gubbarna samt Bertil och Bodén, under ledning av Rättarn hugga sådan ved. Den skulle ju huggas väldigt smått och alla började göra det, utom Bodén. Han högg som till vanlig ved. När de andra sade åt honom trodde han att det bara var för att djävlas med honom. Det gick inte att övertyga honom. "Det var då själva fan. Ska jag behöva hämta Specke", sa Rättarn. Till slut lät Bodén sig övertygas och började hugga han också.

Bodén ville inte jobba i tröskverket för han tyckte att han så lätt blev sjuk då. Det var dragigt och dammigt. En morgon hade han som vanligt gått vägen från Karolinahemmet till gården, där Specke skulle fördela dagens arbetsuppgifter bland gubbarna. De började gå och när de kom fram till tröskverket sa Specke. "Bodén går på verket idag." Utan ett ord svängde Bodén ur gruppen av gubbar och gick rakaste vägen, tvärs över fältet, hem till Karolinahemmet. Vem som fick gå på verket istället förtäljer inte historien.

En gång skulle några gubbar vaka över en häst som var sjuk och stod i det gamla handelsbodsstallet. Enligt ryktet kunde det spöka där. Ett par av gubbarna var Bodén och Bertils pappa Josef. Så småningom blev de hungriga och Josef sa: "Då kan väl vi gå upp och ta oss en bit medan du Bodén stannar här." "Nej, du djävel. Jag känner det här stallet", sa Bodén och var först ut genom dörren. Josef stannade hos hästen, men några spöken visade sig inte.

Ett ställe där det verkligen spökade var Raksta. En kväll när alla gått och lagt sig hördes en kraftig duns uppepå, som om man släppt en femtiokilos mjölsäck, så huset skakade. De gick uppför stegen och tittade in i vindsutrymmet. Det var tomt. När andra fick höra om detta föreslog de att det varit en katt. I så fall en tiger menade Bertil. En annan gång mötte Josef en man bakom husen. Josef undrade om han skulle besöka Jonsson, men fick inget svar. Mannen gick mellan husen som står nära varandra. När Josef strax därpå följde efter var mannen försvunnen. På trettioalet låg Rakstas två hus ensligt med öppna fält omkring, så det gick inte att bara försvinna. En dag ropade Josef på familjen och pekade ut över fältet. "Vad är det där för ett konstigt djur?", frågade han. Ingen visste. Josef sköt ett skott med geväret framför djuret. Man såg hur jord stänktes där skottet träffade marken. I samma ögonblick försvann djuret, som om det gått upp i rök.

Förutom dasset, som hade egen ingång, så var uthuslängan i Raksta byggd så att man kunde gå från ett utrymme till nästa inne i längan, med dörrar emellan där nyckeln satt på utsidan. En mörk höstkväll stod Bertil och hans lillasyster Ingeborg i det första rummet. Bertil höll på att slöjda någonting. Plötsligt hör de någon som är längre in i längan. De går för att kolla vem det är och måste alltså låsa upp var dörr på vägen. När de kommit till det innersta rummet såg de bara ögonen på kaninerna som satt och mumsade på hö. Ingen var där. De trodde att det var storebror Ville som försökte busa. Då gick Ingeborg in i huset medan Bertil fortsatte sitt slöjdande. Efter ett tag hörs

samma ljud igen. Någon öppnar en dörr och även nästa dörr. Bertil går efter och öppnar den innersta dörren. Ingen är där, förutom kaninerna. Det fanns ingen väg ut från det rummet, så vart hade personen tagit vägen? Då blev Bertil riktigt rädd och rusade in i huset. Stormlyktan som han hade ska inte kunna slockna, men det gjorde den då. När han kom in fick han veta att Ville hade varit inne hela tiden och nu låg och sov.

När "Målarjohnne" fyllde 40 år 1938 var många gubbar bjudna. En var Bodén. När han blev arg brukade han vifta med händerna. Bodén hade någon gång hjälpt Sara i affären med mjölken. Just när Bodén höll i soppskålen sa Murar Sven: "Jag minns när du gick hos Sara och spädde ut mjölken med vatten." "Det var då en djävla lögn", skrek Bodén och började väva med händerna varvid han tömde soppskålen i knät. Även Oskar var bjuden. Rätt som det var försökte han resa sig och tog tag i bordsduken för att dra sig upp. Allt på bordet kom närmare och höll på att ramla av. Till slut stod han upp och sa: "Jag skulle hålla ett tal, men jag tror jag skiter i det", och så satte han sig igen.

Det fanns en som gick under namnet Gubben Löfberg. När han fått för mycket att dricka hände det att han gjorde på sig. Jag tror att det var inför Speckes 40-årsskiva som Bertils pappa Josef hade frågat Specke om det skulle finnas någon sprit. "Jo, det skulle finnas så mycket att Löfberg skulle skita i byxorna." När det på festen började bli glest mellan suparna hördes Josefs röst: "Nå Löfberg, har du skitit i byxorna än?" "Det finns inget mer nu", blev Speckes svar och Löfberg klarade byxorna den gången.

Specke var inte heller främmande för att smaka en sup någon gång. Vid ett tillfälle hade gubbarna bjudit Specke på hembränt. Det var så starkt så halsen på Specke såg ut som en dammsugarslang och Specke undrade: "Vad är det för skit, det här då?" Häggen, en av gubbarna svarade: "Det är Kron." Kronbrännvinet fanns ju att köpa på systemet, men det här var alltså hemkört.

I huset där Gubben Löfberg bodde fanns det mycket vägglöss. För att slippa få dem i sängen hade han ställt benen till sängen i "ansjeviotsburkar med ättikssura". Men lössen kröp upp för väggen och via taket släppte de sig ner i sängen.

En annan som också hade en egenhet för sig när det blev för mycket att dricka var Rättarn. Han hade ett emaljöga och när han blev full tog han ut det och lade det på bordet. Det gillades inte av alla.

Men det var ju inte bara Bodén som bodde i Karolinahemmet. Det bodde också ett par kvinnor där. Jag vet inte vad de hette och det spelar kanske inte så stor roll heller. Det roliga kommer fram ändå. Smen hade berättat för Bertil att: "De ligger och bubblar hela nätterna." Senare hade Bertil inför andra härmat Smens uttryck. Någon dag senare var en av kvinnorna på Smen och skällde för att han hade sagt så. Smen hade då berättat det för Bertil och sagt: "Vet jag om Rätterska kan ha sagt nå t." Rätterska var alltså Rättarns hustru Rut. Hon kände dessa två kvinnor som bodde i Karolinahemmet. Men i själva verket var det alltså Bertil som var den skyldige då gubbarna hade känt igen Smens röst i Bertils imitation.

I Karolinahemmet bodde, som tidigare berättats, också Oskar Larsson och hans mamma. Oskar och Bertil kom så småningom att umgås ganska mycket. Oskar var ganska begiven på sprit. Det finns några episoder att berätta. Vid ett tillfälle var han och hälsade på hos Linds i Telegrafan. Han hade cyklat dit och cykeln stod utanför huset. Han hade fått en del i sig och somnat. Frampå kvällen kom hans mor, Gumman Laska, och knackade på och undrade om Oskar var där, eftersom cykeln stod där. Han skulle ju upp nästa morgon och köra mjölken. Josef sa att han hade gått upp till Ullbergstorp. Efter en bra stund kom Gumman Laska tillbaka och skällde. Hon hade gått dit förgäves. Oskar låg ju och sov i Telegrafan. Oskar kom upp och ut med en väldig fart och kastade sig upp på cykeln och for iväg, medan Gumman Laska svor efter honom.

En annan gång när han hälsade på hos Linds blev han också redigt berusad. Oskar hade hängslen till byxorna. Medan han satt och åt hade grabbarna fäst hängslena vid rundstaven högst upp på ryggstödet. Oskar började at må illa och när han reste sig för att gå ut och spy satt stolen fast på ryggen, som en ryggsäck. Englund som satt och såg allt genom fönstret en trappa upp, blev mycket road.

En tid skötte Oskar ringningen i kyrkan. En gång när det skulle vara bröllop dök han inte upp. Han låg full i lekstugan vid Raksta, så man fick i all hast skaffa fram en annan ringare. Oskar sa senare att han varit lite salongsberusad när han, enligt Bertil, hade varit dörak.

Oskar var chaufför och körde mjölken till Stockholm samt även andra körningar åt gården. Bertil var ofta med på dessa körningar. En gång skulle de hämta en kalv någonstans i Tyresö och köra den till gården. Oskar hade, som vanligt, fått i sig en del. Innan de kom fram dit där kalven skulle hämtas behövde Oskar pinka. När han var klar vände han lastbilen och körde tillbaka mot gården. Bertil protesterade och menade att Specke skulle bli arg. "Det skiter vi i", var Oskars kommentar. När de kom tillbaka till planen utanför kontoret kom Specke ut, svart i synen. "Var är kalven då?", undrade Specke. "Den glömde vi", blev Oskars svar. "Gå hem och sov ruset av dig så du är som folk när man ska prata med dig imorgon", sa Specke. "Javisst, javisst", svarade Oskar och började steppa framför Specke så dammet yrde. Oskar hade nämligen en benägenhet att försöka steppa när han fått lite i sig. Fred Astaire var ju populär vid den här tiden.

Det hände att Oskar kunde säga till Bertil långt i förväg att: "Julda'n får du köra mjölken för då är jag fyllsjuk". Och det var han.

Eftersom Oskar ofta var in till Stan skickade många av gubbarna med sina motböcker för att Oskar skulle köpa ut. Oskar, liksom de flesta arbetare, hade rätt att få ut två liter sprit per månad. Oskars sprit tog slut ganska snart, medan Englunds räckte till nästa månad. Han tog bara en matsup och det visste Oskar. Det hände att Oskar var till Englund och tiggde. Englund: "Jag har inget kvar." Oskar: "Jag köpte ju ut i förrgår. Det kan inte vara slut redan." Englund: "Du hör vad jag säger. Jag har inte en droppe." Oskar: "Men bara en halv sup då. Så snål behöver du inte vara." Men det blev inget.

En gång var Oskar hem till Specke i ett ärende. Speckes fru, Selma, frågade då Oskar: "Nu är väl inte mamma ute när hon är så sjuk?" "Hon är ute nu", svarade Oskar och man hörde hennes röst över gårderna när hon var ute och skällde. Hon hade nämligen en stark röst.

Det hände ganska ofta att Gumman Laska stod utanför Karolinahemmet och skrek. Hon var lite vimsig i huvudet. Rätt vad det var kunde hon ropa om galtar. Det fick grabbar i närheten att säga till henne: "Tant, det är galtar där borta." "Ja, det är väl ni det", kom hennes svar. När en kråka kraxade skrek hon: "Där kan du sitta och gapa du djävel."

En gång var hon ute mitt i natten och skrek. Smen öppnade fönstret och ropade: "De va en förbannade kärring te å gapa", och tömde nattkärlet över henne. Gumman Laska ruskade på sig som en våt hund och gick in.

Eftersom Karolinahemmet låg intill vägen till kyrkan blev man till slut tvungen att ta in henne på ett hem. Det gick inte att ha henne stå och svära åt alla kyrkobesökare som passerade.

Det hände att Oskar, Bertil och Gösta knackade på hos Bodén med en flaska i näven. "Vem är det?", hördes Bodéns stämma genom dörren innan den slogs upp. "Det är bara jag", svarade Oskar. "Bara du? Dom där då?", undrade Bodén. "Dom kom med ändå. Har du några glas?" blev Oskars svar.

Oskar hade som sagt hand om ringningen i kyrkan, ofta med Bertils hjälp. En söndag efter ringningen skulle de åka in till stan. Innan de tog bussen in tänkte de ta sig några glas hemma hos Oskar. På planen utanför Karolinahemmet mötte de Bodén som varit ute med slaskhinken. "Ska du ha en sup?", frågade Oskar och Bodén ställde ifrån sig hinken och följde med in. De tre delade på en liter, med sockerbitar som tilltugg. Så småningom sa Oskar till Bodén att han borde gå upp och klä om ifall han skulle följa med in. Bussen skulle ju gå från Brevik snart. Efter ett tag tyckte Oskar och Bertil att nu måste han väl vara klar, så de gick ut. Där låg Bodén på rygg vid Österbergs flaggstång och kom inte upp. Han sprattlade som en skalbagge som hamnat på rygg och farbrorhatten var alldeles platt. "Hur kunde jag bli så full av det lilla?", sa Bodén. "Ja, du tål väl inget", svarade Oskar. "Inte kan vi ta med honom som han ser ut", sa Oskar. Så de bar upp honom och lade honom på sängen. Sedan tog de bussen in till Söder. Där brukade de oftast gå till Port Arthur på Blekingegatan. (Idag Pelikan) De öppnade klockan 1 och det var kö. Utanför entrén stod en vakt. När de närmade sig vakten sa Oskar: "Titta inte på'n, låtsas inte om att du ser'n". Men han hade sett dem för länge sedan så när Oskar kom fram fick han en hand på bröstet. Oskar förekom vakten och sa: "Det ska inte vara mer här." "Inte här heller", sa Bertil och så vek de båda ur ledet åt vänster. Så gick de vidare till Grå Kvarn på Tjärhovsgatan. Där kom de inte heller in. Till slut hamnade de på Tärnan vid Södermalms torg. Där kom de in då de förmodligen nyktrat till något på vägen. Där åt de vittling med full ranson alkohol. När de fram mot kvällen kom hem gick de upp till Bodén och knackade på. De hörde sängen knaka och hur han mumlade men inte kom upp.

En annan gång kom Oskar och Bertil in på Port Arthur. Det här var på motbokstiden, så man fick bara en viss tilldelning när man åt mat. Vill minnas att det var två supar och någonting till kaffet, samt pilsner förstås. På Port Arthur fanns det tre servitriser som hade hand om varsin del av restaurangen. Efter ett tag hade Oskar och Bertil klart för sig vilka områden var och en hade, så när de fått ut full ranson hos en flyttade de över till nästa servitris. På så sätt lyckades de få ut tre ransoner på ett restaurangbesök. Oavsett vad de beställde för mat kom alltid Oskars avslutning: "Och så renat och pilsner." Ganska lulliga gick de ner till Ringvägen för att ta bussen hem till Tyresö. Den skulle inte gå ännu på en bra stund så de gick in på kafé Ringen för att ta en öl. När de kom in genom dörren satte Oskar upp två fingrar i luften som tecken på att de ville ha varsin öl. När servitrisen kom fram till bordet med ölen sa hon: "Nehej, här ska det inte vara mer." "Det var ju konstigt", tyckte Bertil, "Vi kom ju in för att vi skulle ha mer." "Nej, det är lika bra att ni går", sa servitrisen. Det var bara att gå till bussen.

Oskar var också en gång, enligt tidningsrubriken, svensk rekordhållare i rattfylleri. Det som hade hänt var att han kört i diket med lastbilen. Den dagen var de två i bilen, men när Polisen kom låg bägge utanför bilen. Ingen visste vem som hade kört, men Oskar var den som hade ansvaret. Alla runt Oskar stack tidningen under näsan på honom. "Det där har jag väl sett för fan", sa han lite beskt. Efter det hamnade han på en alkoholistanstalt i Bogesund. Det här ville Smen berätta för Bertil, men ville väl samtidigt inte verka som om han skvallrade så han sa: "Har du hört, nå det har du välan inte gjort, jag menar det där om Oskar, va?" Men det hade Bertil redan hört.

Oskar blev med tiden gengasförgiftad. Det gjorde att när han drack så blev han både full och fyllsjuk på en gång. Så småningom slutade han supa och blev kyrkvaktmästare. När Bertil tog upp gångna tiders eskapader var Oskars kommentar: "Ja, det var roligt på den tiden." Det lät som om han ångrade sig lite att han hade slutat.

Smen och Bertil trivdes med att jobba ihop. Både i smedjan och ibland även med annat. 1941 skulle man tjära taket på kyrkan och de fick uppdraget att göra detta. Det gick bra, men en dag var Smen lite fumlig och välte tjärpytsen över sig. Fickorna stod rakt ut, fyllda med tjära. "Du, man kan väl inte göra annat än att skratta", sa Smen.

De hade ofta roligt tillsammans när de pratade om gubbarna i Tyresö. En av prästerna hette Gunnar Gunolf, men Smen kallade honom för Gudolf. Trädgårdsmästaren vid slottet hette Alenby. Honom kallade Smen för Galenby. En gång mötte Smen och Bertil honom och de hälsade på varandra. Smen sa G...Alenby till honom. Efteråt sa Smen till Bertil: "Tror du ått han hörde ått jag höll på å säga Galenby åt en?" Samtidigt var han misstänksam mot andra att de skulle ha roligt bakom ryggen på honom. En gång när Bertil och Smen var på väg hem mötte de en piga som hälsade på dem och log. Då sa Smen efteråt till Bertil: "Vad glinade hon åt, djävla glinmaja?"

När de jobbade i smedjan brukade Smeska, hustrun Alma, komma ner med en kaffekorg. Då satte de sig oftast nere vid bryggan där Smen hade sin båt Tor. Den var hans ögonsten. När kriget brutit ut 39 kartlade myndigheterna vilka båtar som fanns att tillgå om det skulle behövas. Detta retade Smen. Man försökte förklara att det gällde Sveriges försvar. Då svarade Smen: "Man har inte ett förbannade dugg te å försvara, för var man går så står det Privat område och Elskilt (han sa så) område." "Men du har ju Boj och båten", fick han till svar. Boj var hans hund.

Vid ett tillfälle hade Boj varit försvunnen några dagar. När han kom tillbaka gick han på tre ben. Ingen vet vad han hade råkat ut för. Smen sa: "Inte kan man väl ge sig till å slå'n nu?"

Tor var alltså viktig för Smen. Vid ett tillfälle hade han lagt undan en fin planka uppe i sågen. Om man skulle gå från sågen till smedjan fanns det en sträcka där man kunde riskera att möta Specke. Eftersom Smen tänkte ta plankan olovandes var han ute extra tidigt en morgon. Just den morgonen var Specke också extra tidig. Då uppstod följande ordväxling. Specke: "Vart ska han ta vägen med den där då?" Smen var svarslös. Specke: "Båten förstås." Smen: "Båten och båten. Jag ska göra mig av med den där förbannade båten." Specke: "Det kan han inte." Och så gick de vidare åt varsitt håll. Smen med plankan i behåll. Senare på dagen berättade Smen det här för Bertil. "Och så kom den där förbannade långryggen dännar."

En gång hade gården lämnat in vagnshjul för att få nya järnband som skoning på trähjulen. Om och om igen brast lödningen. Just då kom Specke och undrade varför det inte var klart. Smen blev förstas förbannad och skällde över det dåliga järnet. När Specke lommade därifrån skickade Smen iväg ett hjul efter honom, som rullade ner i diket. Det hade regnat så gräset var blött. Varje gång lödskarven kom åt gräset så fräste det till. Specke vände sig om och tittade innan han fortsatte sin väg. Smen var irriterad över att Specke kom där och "sarga".

Smens son David jobbade också i smedjan och var den som egentligen skötte den åt Nordiska museet. Ibland när han kom dit var Bertil ensam. "Var är farsan då", undrade David. "Han är nere vid båten", svarade Bertil. "Ja, det kunde man ge sig fassen på", sa David och gick dit. Efter en stund kom de tillbaka. Bertil hörde upprörda röster och Smen sa: "Kom ihåg det David, jag gör aldrig ett handtag åt dig mer." Men dagen efter var han tillbaka som om ingenting hänt.

En dag kom en man som hette Heinemann dit. Smen och Bertil stod utanför smedjan och höll på med någonting. Heinemann gick in till David. Efter en stund hördes höjda röster inifrån smedjan. Smedjan hade en dubbeldörr, men bara ena halvan var öppen. Smen vräkte upp den andra dörrhalvan och sa: "Jag förstår inte ått du inte kastar ut den förbannade judedjävln." Heinemann fick bråttom ut. Smen ropade efter honom: "Och kom inte tillbaka din förbannade toffelmakare." Och det gjorde han inte heller. Han gick till en annan smedja i fortsättningen.

David hade skaffat en ny svetsutrustning. En dag skulle han laga ett par håll i en diskbank. Då ville han prova det nya svetsaggregatet. Han var lite darrhäft, så rätt vad det var fastnade lödtennet på fel ställe. När han satte dit svetsen för att få loss tennet blev det ett nytt håll. Det upprepades ett par

gång. Bänken höll på att bli som ett såll. Till slut sa Smen: "Du, är det inte bäst att du löder den istället?" Och så fick det bli.

Smen tyckte om att spela fiol. Han hade den egenheten att han gnällde lite medan han spelade. Det hade både Bertil och Englund lagt märke till. Englund hade berättat det för sin son Einar. Det ville han förstås också höra, så de gick och hälsa på Smen och Smeska en dag. Efter en stund säger Einar: "Snälla farbror, spela lite fiol." Smen tar ner fiolen från väggen och börjar spela. Snart kommer även gnällandet och Einar börjar fnissa. Då går Smeska fram och spänner ögonen i Einar och säger: "Nu ser du allt bra full i fasan ut." Smen slutade direkt och hängde upp fiolen igen. Efteråt sa Englund: "Förbannade unge som inte kan hålla truten på sig."

En annan gång hade Bertil och Einar varit upp hos Smens och någon dag senare sa Smen till Bertil: "Jag såg ått han hade sina mixter för sig i lördagskväll dännar", och nickade in i hörnet. Einar hade svårt att hålla masken när det var något rackartyg i görningen.

På äldre dar blev Smeska lite glömsk. Så här lät det en gång när Bertil och Gösta hälsade på. Smeska: "Jag är åderförkalkad jag." Hon trodde nog att det var någonting fint. Smen: "Det ska du väl inte springa runt å tala om för folk." Smeska till grabbarna: "Hur gamla är ni då?" De svarade, men efter en stund kom det igen. Smeska: "Hur gamla är ni då?" Smen: "Du hör väl ått di säger ått di är så gamla." Smeska: "Jag har väl rätt att fråga." Och så sparkade hon efter honom när han inte såg. Efter en stund undrade Smeska: "Hur gammal tror ni att jag är då?" Grabbarna svarade 10, 15 år yngre än vad hon var. Smeska: "Ja tänk, det säger alla." Då vart hon glad. Men egentligen såg hon ut för den ålder hon var, på väg mot de 70.

Men det var inte bara Smen som råkat ut för Specke när han skulle ta något olovandes. Även Oskar hade oturen. En gång hade han ett lass grus på lastbilen och skulle köra det till någon behövande. Bertil körde eftersom Oskar var lite påverkad. Plötsligt möter de Specke på vägen. Han tittar frågande upp på flaket. Men innan han hinner säga något säger Oskar: "Ja, det har körts grus ått andra håll med." Sedan, vänd till Bertil: "Kör!" Oskar menade att Specke också hade försett sig med en del när han hade behövt. Specke hade ofta den turen att dyka upp när någon gjorde något som inte hade med jobbet att göra. En varm sommardag var flera av gubbarna ute och arbetade på fälten. De blev törstiga och när de såg en lastbil närma sig vinkade de stopp, i tron att det var bryggarbilen. När bilen stannat stack Specke ut huvudet och sa: "Det var inte bryggar'n den här gången", och skrattade gott.

Det fanns ett par ungarlar som kallades Sunkan och Arbogaerik. Arbogarn hette Karl Axel Jansson. Varför han kallades Arbogaerik är oklart. De bodde tillsammans i Rundemar. De var inte så noga med hygien, men Sunkan var värst. Om Arbogarn någon gång råkade tvätta sig sa Sunkan: "Har du blivit högfärdig din djävel?" Agnes, Bertils mamma, brukade säga: "Gå inte till de där snuskiga gubbarna." Men det var precis vad Bertil och Gösta gjorde. Bertil, som alltid såg det roliga i allting, tyckte det var kul att gå dit. Sunkan tyckte att Bertil alltid såg så glad ut, men det berodde på att det såg ut som det gjorde när man kom in. På golvet stod en potta som inte var tömd. Där fanns också ett emaljerat fat, där någon av dem utträttat sina behov. Det var fullt och hade stått länge för det växte mossa på det. På vintern, när det var kallt, gick de inte ut för att pinka, utan gjorde det i vedlåren. Det läckte genom golvet så när man gick ned i källaren hängde det gula istappar där. Luften kändes som att det klibbade på tungan när man andades. Örngott hade Sunkan inte utan sov med huvudet direkt i kuddens fjädrar och dun. Strumporna hade han till det var mer hål än strumpa kvar. När kriget hade pågått en tid hade de hamstrat hårt bröd och smör. Mycket mer än vad som gick åt. I sommarvärmen smälte smöret och rann ut på förstukvisten där getingarna hade kalas, medan råttorna byggde bo i brödpaketet.

En gång hade Bertil och Gösta tagit med sig Vahlström, en av gubbarna som jobbade på gården, dit. När Sunkan öppnade dörren tog Vahlström ett steg baklänges och trampade Gösta, som stod bakom, på tårna. Han hann inte undan. Det var som en vägg slog emot en när man skulle gå in. Vahlström sade efteråt: "Det var för djävligt. Att det var djävligt, det visste jag, men inte att det var så. Man kan inte vara inne mer än två minuter, se'n måste man ut och få luft."

Sunkan och Arbogarn jobbade oftast tillsammans. När de gick till jobbet hade de ofta fem meters lucka mellan sig. Sunkan gick först och Arbogarn efter. Vid ett tillfälle skulle de gräva brunn. När de var där nere och behövde pinka gick de inte upp utan gjorde det nere i brunnen. Enligt Bertil var brunnsägaren ganska tjock och frodig. Inte att undra på.

Den 11 maj 1942 begick Arbogarn självmord. Han hade varit hos läkaren för att han inte mådde bra. Hur gick det hos läkaren, undrade hans omgivning. "Jo tack, det är bra och bättre ska det bli", hade han svarat. Den här dagen var Sunkan ute ensam så Arbogarn passade på. Han hade lagt sig på sängen och sprängt sig med hjälp av dynamit. När Sunkan kom hem och såg vad som hänt, sprang han över till Magnussons i Uddby. Magnusson berättade senare att Sunkan sett hemsk ut. Svetten hade lackat och han hade luktat illa. Då frugan såg honom hade hon gått in och spytt. När sedan Polisen, Specke och Sunkan kommit in där Arbogarn låg hade Sunkan hissat in radion, som hängde i sladden ut genom det trasiga fönstret, och satt sig att lyssna på nyheterna. Efteråt hade han skrapat kött och blod från väggarna och därpå lagt in snus. "Det var så man kunde spy", hade Specke sagt senare. Gaveln på huset hade fått sig en smäll så det var en glipa uppe vid taket. Sunkan hade en egen syn på det som hänt: "Han kunde väl hållit sig utomhus med sån't helvete." Nu kom det ju in frisk luft i huset. Han verkade inte sörja Arbogarn så mycket.

Vahlström, som nämndes ovan, hade fel på ögonen och tittade i vidvinkel. Det vänstra drog åt vänster och det högra åt höger. Man visste aldrig vem han tittade på. Vid ett tillfälle hade han pratat med Bertil, som inte hade svarat. "Ja, det är dig jag pratar med", sa han till Bertil, som såg undrande ut. Ögonen hade tittat på var sin sida om Bertil. Dessutom såg han nog dubbelt. Vid ett tillfälle såg gubbarna en båt ute på fjärden. "Det är två båtar", hävdade Vahlström fast alla andra bara såg en. När båten girade hade den en liten jolle efter. Nu var det två båtar, men då såg han förmodligen fyra. Bertils bror Gösta och Vahlström hade en gång varit tillsammans vid någon strand. Där var det fem änder, enligt Gösta. Men när Vahlström började räkna och kom upp till sju, åtta förstod Gösta att här var det något fel. Allt med Vahlström var två. En gång skulle något hängas upp på en vägg och han sa: "Slå i två spikar." En dag när de var ute på ägorna och jobbade drog det ihop sig till matrast. När de kom fram till ryggsäckarna låg det två huggormar på Vahlströms ryggsäck. Han tog upp ett par stenar för att kasta men blev stoppad av de övriga som tur var. Annars hade säkert termosflaskan gått sönder. Han hade också ett par egenheter när det gällde ord. Han sa ena istället för andra. En gång sa han åt Bertil: "Ta den ena hinken", vilket Bertil gjorde. "Nej, ta den ena", sa han då och menade den andra. En gång hade han vunnit en hyfsad summa pengar på tips. Då ville många få hjälp av honom med att tippa. När de pratade om en viss match sa han: "Jag sätter en fea", och skrev en tvåa. Men det blev aldrig några storvinster av detta.

En annan gubbe var Johan Wennström, som var religiös. En gång försökte han frälsa Vahlström som slog ifrån sig med orden: "Nej du djävel. År man död så är man. Inte fan kommer man någonstans sen inte."

Vid ett tillfälle satt några av gubbarna och pratade under rasten. Samtalet handlade om kvinnor som bestämde i hemmet. Vahlström var lite av toffelhjälte och de visste de som jobbade med honom dagligen. Den här dagen fanns även några med som inte kände till detta. Rätt vad det var sa en av gubbarna: "Det skulle ha varit min kärring, då djävlar anamma." Då säger Bertil: "Ja, man ser ju bara

hur det är hos Vahlström." Vahlström for upp och skrek: "Du har då alltid haft en djävla trut", och fick tag i något tillhygge. Bertil for också upp för att försvara sig. Rättarn fick gå emellan: "Nej gubbar nu får ni lugna er." Och de gjorde de, men Vahlström tyckte nog att det var förargligt att andra fick veta hur han hade det hemma.

Rättarns Rut var den som bestämde i det hemmet. En gång hade Josef gjort Rättarn sällskap hem. Båda var berusade. När Rut öppnade sa hon åt Rättarn: "Gå och lägg dig", och vänd till Josef: "Och du kan få en sup, sedan kan du gå hem." Josef sa senare: "Fy fan vilka karlar."

En annan gubbe kallades Dalai Lama, för att han såg rolig ut. Han hade den egenheten att han alltid stod så rakryggad så han nästan föll baklänges. Det var vad som verkligen hände en gång. Englund hade åkt in till Stan tillsammans med honom. De var inne i en cykelaffär på Söder. Jag tror det var Järnpelle, för Englund brukade gå dit. Affären hette egentligen Primus Pettersson Järn och låg på Götgatan. Rätt som det var föll Dalai Lama baklänges mot den första cykeln som föll mot nästa och så vidare tills hela raden var fälld. Efteråt hade Englund sagt att honom kunde man inte ta med sig in till Stan något mer. Englund var känd hos Järnpelle och skämdes nog.

Det fanns en gubbe som hette Grönblad. Han såg lite underlig ut, men i det militära hade han utseendet med sig. Han ville inte göra militärtjänst och uppträdde som om han var dum i huvudet. Han hälsade inte med honnör på befälen men gick upp i givakt för biografvaktmästaren. En dag hade han lagt sig tillrätta i ett fönster på kasernen. Då kommer ett befäl och säger: "Sträck på er karl", och menade att Grönblad skulle resa sig upp. "Ja, jag ska sträcka på mig", svarade Grönblad och sträckte ut sig som en katt där han låg i solskenet i fönstret. Det militära insåg att honom kunde de inte ha kvar och ville skicka hem honom. Men han stannade kvar och när de undrade varför svarade han: "Jag vill vara kvar till torsdag för då är det ärter med fläsk." Till slut fick de i alla fall iväg honom och sade åt honom att han aldrig behövde komma tillbaka mer. Efter en tid kom det även ett brev med samma innebörd. De ville väl försäkra sig om att slippa se honom igen.

Skogvaktarolle var också ganska begiven på sprit. En gång hade ett par slagit upp sitt tält för att övernatta. Då dyker Olle upp: "Det är förbjudet att campa här." Hur det var så började paret prata med honom och undrade om han ville ha en sup. Det ville han och efter en stund så lämnade han tältet med orden: "Det går bra att komma tillbaka nästa år och campa igen."

En gång satt ett antal gubbar och drack öl. Sprit fanns det också. Så kom Olle dit och blev tillfrågad om han ville ha ett glas öl. Det ville han, så ett par av gubbarna fyllde ett dricksglas med sprit och hällde i lite öl så att det färgade. Olle hällde i sig och sa: "Det var väldigt gott öl det här." Efter ett tag gjorde spriten sin verkan och Olle tuppade av. Då blev gubbarna oroliga och tillkallade doktor Rasch. Rätt vad det var sprattlade Olle till och ropade: "Givakt!" "Nu är det nog ingen fara längre", sa doktor Rasch och lämnade sällskapet. Doktor Rasch hette Wilhelm i förnamn och bodde i Klockargården.

Ett par av bröderna Willix hörde lite dåligt. Jag vet inte vilka två som det här handlar om, men så här berättade Bertil. En Willix stod med en häst i hagen. Bertil: "Vad heter hästen?" Willix: "Ja, han är mätt nu." Bertil: "Nej, vad heter hästen?" Willix: "Castor." Grabbarna gick vidare och mötte strax den andra brodern Willix. Bertil: "Ja, han är mätt nu." Willix: "Va, halv ett e?" Då hörde han lika illa.

Aron Willix var på något kalas en gång där det serverades Janssons frestelse. Det var rätt många runt bordet. Även hon som gjort frestelsen satt med. Plötsligt hörs Arons stämma: "Fan vad det var surt det här." Den var kanske lite skarp i smaken.

Det fanns en gubbe som hette Artur Renfors. Hans röst spände över ett brett register. Han kunde säga: "Ta mig fan...så in i helvete". De första orden var som en bas medan de sista var högt upp i

diskanten. Hans son kunde säga till Bertil: "Härma Artur." Bertil: "Men du har ju sagt att det är fult att härma." Sonen: "Men du gör det så bra." Precis som om det vore mindre fult då menade Bertil.

En annan gubbe som det också var tacksamt att reta var Erik Sjöblom. En gång var Bertil och Gösta ute och cyklade. Efter vägen kom de ikapp Erik och cyklade förbi honom. En bit bort stannade de och lät Erik passera. Sedan cyklade de ikapp honom igen och passerade för att vänta in honom igen. Då tröt tålmodet på Erik: "Vad ska det där vara bra för?"

En gång när det var matrast satt Erik och Bertil mitt emot varandra i ladan. Erik satt och bredde sina stora hårdbrödsbakor. Halvcirkelsmörgåsar kallade grabbarna dem. Plötsligt hade Einar klättrat upp bakom Erik och satt där och gjorde grimaser. Bertil skrattade till och Erik lade ifrån sig smörgåsen. "Vad är det frågan om?", sa Erik. Bertil försökte se nollställd ut och Erik kunde fortsätta äta. Men hans egen släkt var värst mot honom och busade ofta. En av grabbarna sa med glädje i rösten: "Han blir så arg."

En annan gubbe kallades Sigtunakalle. Vid ett tillfälle hade han köpt något och skulle betala Specke. "Men det ska vara kontant", sa Sigtunakalle. "Har han några pengar då", undrade Specke. Sigtunakalle försvann ut i vedboden med Specke i hälarna. Där sparkade han fram ett plåtskrin bland sågspån och bark. "De ligger säkrast här", var hans kommentar.

Avslutningsvis något om Bertils två yngsta bröder, Rolf och Sixten. Det här hände ungefär när Bertil lämnade Tyresö. De hade en motorcykel som det var körförbud på. Men de körde ändå. En dag när de precis kommit hem efter en runda dyker Brehmer, fjärdingsmannen, upp. Brehmer: "Den där får ni inte köra med eftersom inte skatten är betald." Sixten: "Den går inte." Brehmer lägger handen på förgasaren och bränner sig och säger. "Nej, jag känner det."

Sixten var också duktig på att tillverka brännvinskokare. Det upptäcktes av Polisen. Speckes kommentar var: "Traditionen fortsätter."

Detta är en del av de minnen som Bertil genom åren berättat för mig. Minnen som gör att Tyresö i gången tid fortfarande på något sätt lever för mig.

